

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimista rangaistusten täytäntöönpanossa ja tutkintavankeuden toimeenpanossa covid-19-epidemian johdosta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimista rangaistusten täytäntöönpanossa ja tutkintavankeuden toimeenpanossa covid-19-epidemian johdosta (HE 44/2021 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Lakivaliokunta (LaVM 4/2021 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

väliaikaisista toimista rangaistusten täytäntöönpanossa ja tutkintavankeuden toimeenpanossa covid-19-epidemian johdosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään mahdollisuudesta poiketa eräiltä osin vankeuslaissa (767/2005) ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (400/2015) tarkoitettujen rangaistusten täytäntöönpanosta sekä tutkintavankeuslaissa (768/2005) tarkoitetun tutkintavankeuden toimeenpanosta covid-19-epidemian johdosta.

2 §

Vankiloiden toimintojen rajoittaminen tai keskeyttäminen

Jos on ilmeistä, että covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi jo toteutetut, vankeuslain, tutkintavankeuslain ja tartuntatautilain (1227/2016) mahdollistamat toimenpiteet eivät ole riittäviä, voidaan vankilassa tai sen osastolla rajoittaa, niiltä osin ja siinä laajuudessa kuin se on välttämä-

Eduskunnan vastaus EV 64/2021 vp

töntä taudin leviämisen estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että vankeuden täytäntöönpano on vankeuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille, vankeuslain:

- 1) 8 luvun 3 §:ssä tarkoitettua toiminnan järjestämistä;
- 2) 8 luvun 8 §:ssä tarkoitettua koulutusta lukuun ottamatta perusopetuksen oppimäärää koskevaa opiskelua;
- 3) 11 luvun 1 §:ssä tarkoitettua vapaa-ajan toiminnan järjestämistä ja 2 §:ssä tarkoitettua vapaa-ajan toimintoihin osallistumista;
- 4) 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kirjastoon pääsyä.

Jos on ilmeistä, että 1 momentin mukaiset rajoitukset eivät ole riittäviä mainitussa momentissa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi, voidaan siinä mainittuja toimintoja keskeyttää kokonaan viimesijaisena keinona siltä osin kuin se on välttämätöntä taudin leviämisen estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että vankeuden täytäntöönpano on vankeuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. Vankilan tai vankilan osaston kaikki 1 momentissa mainitut toiminnot voidaan keskeyttää kokonaan vain 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos:

1) sairaanhoitopiirin alueella, jossa vankila tai vankilan osasto sijaitsee, 14 viimeisimmän päivän, jolta tieto on saatavilla, aikana todennettujen tartuntojen ilmaantuvuus on 100 000 asukasta kohden vähintään 50; ja

2) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella, jossa vankila tai vankilan osasto sijaitsee, todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu päätös saadaan 3 momentissa säädetyn estämättä tehdä myös, jos päätöksen kohteena olevassa vankilassa merkittävällä määrällä vangeista tai henkilökuntaan kuuluvista on todettu covid-19-tartunta ja tartunnat aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen vankilassa, eikä tartuntatautilain 60 §:ssä tarkoitettulla karanteeniin määräämisellä voida välttää rajoittamis- tai keskeyttämistoimenpiteitä.

Vankiterveydenhuollon yksikön on annettava Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle 3 ja 4 momentissa tarkoitettu asiantuntija-arvio omasta aloitteestaan tai Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön pyynnöstä. Vankiterveydenhuollon yksikön on omaa arviotaan varten kuultava kyseisen vankilan sijaintialueen sairaanhoitopiirin kuntayhtymää tai Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan tehdä enintään yhden kuukauden ajaksi ja 2 momentissa tarkoitettu päätös kahden viikon ajaksi kerrallaan. Rajoitus- tai keskeyttämistoimenpiteet on lopetettava heti, jos ne eivät ole taudin torjumisen ja vankeuden täytäntöönpanolle vankeuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa säädettyjen edellytysten kannalta välttämättömiä.

Kunkin rajoitus- ja keskeyttämistoimenpiteen välttämättömyyttä sekä niiden kestoa ja lopettamista harkittaessa on kuultava Vankiterveydenhuollon yksikköä.

Mitä 1—7 momentissa säädetään, sovelletaan myös tutkintavankeuslain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun toimintaan osallistumiseen sekä 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun vapaa-ajan toimintaan osallistumiseen ja 3 §:ssä tarkoitettuun kirjastoon pääsyyn.

Eduskunnan vastaus EV 64/2021 vp

3 §

Vankien tapaamisten rajoittaminen tai keskeyttäminen

Jos on ilmeistä, että covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi vankilassa jo toteutetut, vankeuslain, tutkintavankeuslain ja tartuntatautilain mahdollistamat toimenpiteet eivät ole riittäviä, voidaan vankilassa tai sen osastolla rajoittaa, niiltä osin ja siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä taudin leviämisen estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että vankeuden täytäntöönpano on vankeuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille, vankeuslain 13 luvussa tarkoitettuja tapaamisia lukuun ottamatta mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettua lapsen tapaamista ja 6 §:ssä tarkoitettua asiamiehen tapaamista.

Jos on ilmeistä, että 1 momentin mukaiset rajoitukset eivät ole riittäviä mainitussa momentissa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi, voidaan vankeuslain 13 luvussa tarkoitettuja tapaamisia keskeyttää kokonaan viimesijaisena keinona siltä osin kuin se on välttämätöntä taudin leviämisen estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että vankeuden täytäntöönpano on vankeuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettua valvottua tapaamista, 5 §:ssä tarkoitettua lapsen tapaamista, 6 §:ssä tarkoitettua asiamiehen tapaamista ja 7 §:ssä tarkoitettua vankien välistä valvottua tapaamista ei kuitenkaan voida keskeyttää.

Mitä 2 §:n 3—7 momentissa säädetään päätöksen tekemisestä, sovelletaan myös tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettujen tapaamisten rajoittamiseen ja keskeyttämiseen kuitenkin siten, että 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen tartuntojen ilmaantuvuuden on oltava 100 000 asukasta kohden vähintään 25.

Mitä 1—3 momentissa säädetään, sovelletaan myös tutkintavankeuslain 9 luvussa tarkoitettuihin tapaamisiin. Mainitun luvun 3 §:ssä tarkoitettua lapsen tapaamista ja 4 §:ssä tarkoitettua asiamiehen tapaamista ei kuitenkaan voida rajoittaa tai keskeyttää, eikä kyseisen luvun 1 §:ssä tarkoitettua valvottua tapaamista ja 5 §:ssä tarkoitettua vankien välistä valvottua tapaamista keskeyttää.

Alle 18-vuotiaiden vankien ja tutkintavankien tapaamisia ei voida rajoittaa tai keskeyttää.

4 §

Vankien poistumislupien rajoittaminen tai keskeyttäminen

Jos on ilmeistä, että covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi vankilassa jo toteutetut vankeuslain, tutkintavankeuslain ja tartuntatautilain mahdollistamat toimenpiteet eivät ole riittäviä, voidaan vankilassa tai sen osastolla rajoittaa, niiltä osin ja siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä taudin leviämisen estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että vankeuden täytäntöönpano on vankeuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille, vankeuslain 14 luvussa tarkoitettuja poistumislupia lukuun ottamatta luvun 5 §:ssä tarkoitettua poistumislupaa erittäin tärkeästä syystä.

Jos on ilmeistä, että 1 momentin mukaiset rajoitukset eivät ole riittäviä momentissa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi, voidaan vankeuslain 14 luvussa tarkoitettuja poistumislupia keskeyttää kokonaan viimesijaisena keinona siltä osin kuin se on välttämätöntä taudin leviämisen estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että vankeuden täytäntöönpano on vankeuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille.

Eduskunnan vastaus EV 64/2021 vp

Vankeuslain 14 luvun 5 §:ssä tarkoitettua poistumislupaa erittäin tärkeästä syystä ei kuitenkaan voida keskeyttää.

Mitä 2 §:n 3—7 momentissa säädetään päätöksen tekemisestä, sovelletaan myös 1 momentissa tarkoitettujen poistumislupien rajoittamiseen ja keskeyttämiseen kuitenkin siten, että 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen tartuntojen ilmaantuvuuden on oltava 100 000 asukasta kohden vähintään 25.

Alle 18-vuotiaiden vankien poistumislupia ei voida rajoittaa tai keskeyttää.

5 §

Rajoitusten ja keskeytysten vaikutus vankeja koskeviin päätöksiin

Edellä 2—4 §:ssä tarkoitettua päätöksen perusteella sen ollessa voimassa vankeuslain 8 luvun 4 §:n nojalla tehtyä päätöstä vangin sijoittamisesta toimintaan voidaan muuttaa, 8 luvun 6 tai 9 §:n nojalla haettu lupa voidaan evätä tai jo myönnetty lupa peruuttaa, 13 luvun 4 tai 7 §:n tarkoitettu tapaaminen evätä tai jo myönnetty tapaaminen peruuttaa ja 14 luvun 2, 4 tai 6 §:n nojalla haettu poistumislupa evätä tai jo myönnetty lupa peruuttaa, jos se on välttämätöntä taudin leviämisen estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että vankeuden täytäntöönpano on vankeuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös tutkintavankeuslain 4 luvun 1 §:ssä sekä 9 luvun 2 ja 5 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin.

6 §

Vankilan eräät järjestelyt rajoitus- tai keskeyttämissäätöjen voimassa ollessa

Jos vankilan toimintoja on 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla rajoitettu tai keskeytetty, vankeuslain 8 luvun 2 §:n 1 momentin mukainen osallistumisvelvollisuus toimintaan voidaan täyttää myös muussa kuin rangaistusajan suunnitelmaa edistävässä toiminnassa sen mukaisesti, mitä korvaavaa toimintaa vankilassa olosuhteet huomioiden voidaan järjestää. Tavanomaisesta osallistumisvelvollisuudesta poikkeaminen ei vaikuta vangille maksettavaan vankeuslain 9 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun toimintaraahan tai palkkaan.

Jos tavanomaista kirjastoon pääsyä rajoitetaan tai pääsy keskeytetään 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla, on vankien ja tutkintavankien kirjastopalveluista huolehdittava muulla tavoin.

Jos tapaamisia tai poistumislupia rajoitetaan, keskeytetään tai peruutetaan 3—5 §:ssä tarkoitettulla tavalla, tulee vangille ja tutkintavangille sallia mahdollisuuksien mukaan vankeuslain 13 luvun 13 §:n 1 momentissa ja tutkintavankeuslain 9 luvun 10 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen lupa olla videoyhteyden tai muun soveltuvan teknisen yhteydenpitotavan välityksellä yhteydessä myös muuhun kuin mainitussa momentissa tarkoitettuun henkilöön ja myös muutoin kuin yhteyksien säilymiseksi tai muusta tärkeästä syystä. Edellytyksenä on kuitenkin, ettei tutkintavangin oikeutta yhteydenpitoon ole pakkokeinolain (806/2011) 4 luvun nojalla rajoitettu. Yhteydenpidon valvontaan, keskeyttämiseen ja peruuttamiseen sovelletaan, mitä vankeuslain 13 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 8 ja 9 §:ssä sekä tutkintavankeuslain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Eduskunnan vastaus EV 64/2021 vp

7 §

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon rajoittaminen

Jos covid-19-epidemian johdosta rangaistuksen asianmukaisen täytäntöönpanon turvaamiseksi on välttämätöntä, oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen, ehdollisen vankeuden, jonka tehosteeksi on tuomittu valvontaan, ja nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista rajoitetaan tietyinä ajanjaksona. Rajoittaminen voi koskea kaikkia tai vain osaa mainituista yhdyskuntaseuraamuksista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu asetus voidaan antaa enintään tämän lain voimassaolon ajalle.

Rangaistuksen täytäntöönpanoon on 1 momentissa säädetyistä huolimatta ryhdyttävä, jos tuomittu rangaistus raukeaisi muutoin.

8 §

Yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon lykkäminen ja keskeyttäminen

Edellä 7 §:ssä tarkoitetun rangaistuksen täytäntöönpano voidaan lykätä tai keskeyttää siksi ajaksi, kun kyseisen yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa on rajoitettu pykälässä tarkoitetulla tavalla. Lykkäystä tai keskeyttämistä harkittaessa on otettava huomioon rangaistuksen sisältö, tuomitun henkilökohtaiset olosuhteet ja jäljellä oleva rangaistusaika.

Täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys on peruutettava, jos ilmenee, että lykkäyksen tai keskeytyksen edellytykset eivät enää ole olemassa.

Rangaistuksen täytäntöönpanoon on 1 momentissa säädetyistä huolimatta ryhdyttävä, jos tuomittu rangaistus raukeaisi muutoin.

9 §

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon rajoittamisen, lykkäämisen ja keskeyttämisen vaikutukset

Rangaistusajaksi ei lueta aikaa, jonka tuomion täytäntöönpanon aloittaminen siirtyy, lykätään tai täytäntöönpano keskeytetään tämän lain 7 tai 8 §:n nojalla. Tätä aikaa ei myöskään oteta huomioon, kun lasketaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa tarkoitettuja täytäntöönpanon enimmäisaikaa taikka lykkäyksen tai keskeytyksen enimmäisaikaa.

10 §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää 2—4 §:ssä tarkoitetuista rajoituksista ja keskeytyksistä. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön on varattava ennen päätöksen tekemistä päätöksen kohteena olevan vankilan johtajalle tai päätöksen kohteena olevien vankiloiden johtajille tilaisuus esittää näkemyksensä päätöksen välttämättömyydestä ja sisällöstä.

Jos 1 momentissa tarkoitettun päätöksen tekeminen ei siedä viivytystä, voi vankilan johtaja tai vankeuslain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettu rikosseuraamusalueen päivystävä virkamies 1 momentista

Eduskunnan vastaus EV 64/2021 vp

poiketen tehdä rajoituksia tai keskeytyksiä koskevan päätöksen, minkä jälkeen asia on saatettava välittömästi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätettäväksi 1 momentin mukaisesti. Vankilan johtajan ja vankeuslain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettun rikosseuraamusalueen päivystävän virkamiehen on ennen päätöksen tekemistä kuultava Vankiterveydenhuollon yksikön virkasuhteista lääkäriä taikka virkasuhteista kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavaa lääkäriä päätöksen välttämättömyydestä. Kuuleminen korvaa 2 §:n 5 momentissa tarkoitettun asiantuntija-arvion.

Vankilan johtaja taikka turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies tekee 5 §:ssä ja 6 §:n 3 momentissa tarkoitettut päätökset 2—4 §:ssä tarkoitettun päätöksen ollessa voimassa.

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää 8 §:ssä tarkoitettusta täytäntöönpanon aloittamisen lykkäyksestä tai keskeytyksestä ja lykkäyksen tai keskeytyksen peruuttamisesta.

11 §

Muutoksenhaku

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön 2—4 §:n nojalla tekemästä päätöksestä saa valittaa. Vankilan johtajan 10 §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen ei saa vaatia oikaisua tai hakea muutosta valittamalla.

Vankilan johtajan ja turvallisuudesta tai toiminnoista vastaavan virkamiehen tekemään 5 §:ssä ja 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen sovelletaan, mitä muutoksenhakuoikeudesta säädetään vankeuslain 20 luvun 1 ja 2 §:ssä sekä tutkintavankeuslain 15 luvun 1 ja 2 §:ssä. Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan tekemään 8 §:ssä tarkoitettuun päätökseen sovelletaan, mitä muutoksenhakuoikeudesta säädetään yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 86 §:ssä.

Muutoksenhaussa sovelletaan muutoin, mitä vankeuslain 20 luvun 3—5, 7 ja 8 §:ssä ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 87—89, 91 ja 92 §:ssä säädetään.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____ ja on voimassa 31 päivään lokakuuta 2021.

Eduskunnan vastaus EV 64/2021 vp

Helsingissä 21.5.2021

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri